

1

אנדזא ומכא

בבט יהודי פקביב לעולם

יבשת אוסטרליה

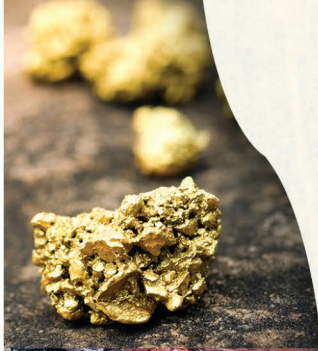
מדי יום בתפלה, בחלק "פסוקי דזמרה", אנו מזמרים, משבחים ומהללים
בפרק התהלים שכתב דוד המלך, המשבח את כל בריאתו הנפלאה של
הקדוש ברוך הוא בעולם:

"הִלְלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ,
תְּנִינִים וְכָל תְּהוֹמוֹת.
אֵשׁ וּבָרָד, שֶׁלֶג וְקִיטּוֹר,
רוּחַ סַעֲרָה עוֹשֶׂה דְבָרוֹ.
הַהָרִים, וְכָל גְּבְעוֹת,
עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים.
הַתְּיָה וְכָל בְּהֵמָה,
רְמוֹשׁ וְצִפּוֹר כָּנָף..."

כאשר אנו מתבוננים אנו רואים את פלאי הטבע, את הנהגת העולם, את
השלב הנפלא של הבריאה האלקית, רואים אנו מעט מזעיר מחכמתו
וגדלותו של הבורא. אחת הדרכים להפיר בהפירה שלמה בנכונות האמונה
היא דרך ההתבוננות והעיון בנפלאות הבריאה, המביאה להפירה: "מה רבו
מעשיך ה', כלם בחכמה עשית!"
וכך כתב הרמב"ם:

"והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו
הנפלאים הגדולים, ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא
אוהב ומשבח ומפאר ומתאנה תאנה גדולה, לידע ה' הגדול. כמו שאמר דוד:
'צמאה נפשי לאלקים לאל חי'.
"וכשמחשב בדברים האלו עצמן, מיד הוא נרתע לאחוריו ויודע שהוא בריה

קטנה שפלה אפלה עומדת בדעה קלה מעוטה לפני תמים דעות. כמו שאמר דוד: 'כי אראה שמיה מעשה אצבעותיה... מה אנוש כי תזכרנו...' ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים, כדי שיהיו פתח למבין לאהב את ה', כמו שאמרו חכמים בענין אהבה, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם."

ככל שיתעמק האדם לחקר את נפלאות הטבע ויכיר את הכוחות שחנן ה' יתברך את ברואיו, ייטיב להבין את גדלות הבורא מחד ואת אפסותו של האדם מאידך. כל חכמת האדם, שכלו והשגיו הם כאין ואפס לעמת קצה חכמת הבורא כפי שהיא מתבטאת בעולם.

* * *

חלק חשוב נוסף, הוא השמירה על העולם והזהירות מלהשחיתו חלילה. אמרו חז"ל במדרש: "בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשבחתי הן וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך".

על האדם מוטלת אחריות לשמר על העולם ולקיים אותו בתבונה, תוך אזור בין זכותו וחובתו להשתמש בעולם לצרכיו - עבודת ה' ובין חובתו לשמר על העולם וכל המינים שברא בו ה', שלא ברא דבר אחד לבטלה.

* * *

בסדרת ספרים זו, נלמד מעט על העולם המפלא שסביבנו, הארצות והמדינות, האקלים וההיסטוריה, הסביבה והגאוגרפיה. נוסף ידע על פרטים מעניינים הקשורים אליהם ואף נוסף ונדע על חשיבותם בהקשר היהודי ואף על פי התורה והחסידות.

כך זה, הראשון מתוך הששה, עוסק ביבשת אוסטרליה. אתם מזמנים להצטרף למסע המרתק, ולהבחין כיצד "ויבשת ידיו יצרו!"

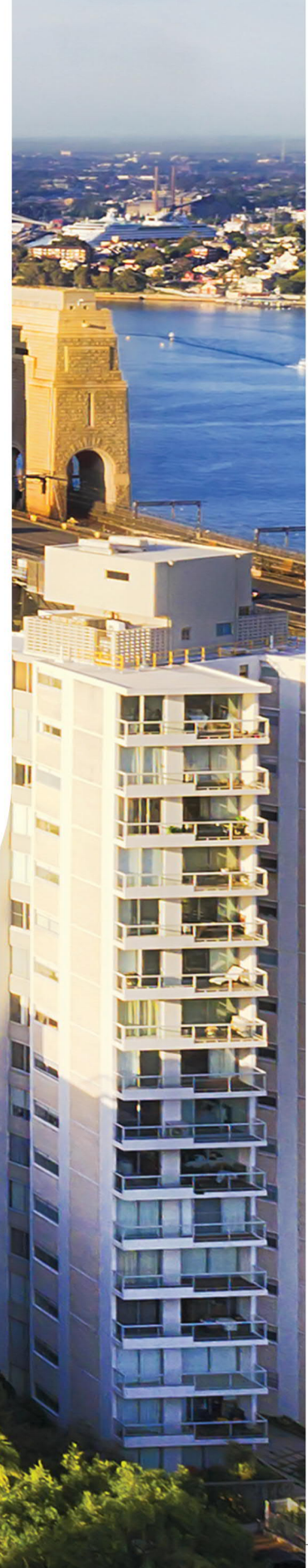
קריאה מהנה ומאלפת
אחד הוצאה לאור

רפי גאוגרפי

ברוכים הבאים לאוסטרליה!
 אוסטרליה היא יבשת מעניינת במיוחד. מצד אחד, היבשת הקטנה ביותר. מצד שני - המדינה שמשתרעת כמעט על יבשת שלמה! וזה לא השיא היחיד שנשבר כאן באוסטרליה...
 אוסטרליה היבשת, כוללת את שטח המדינות אוסטרליה (עם טסמניה) גינאה החדשה, סראם ואיים קטנים רבים.
 היבשת מפרדת במספר ימים רדודים: ים אראפורה ומצר טורס מפרדים בין מרכז היבשת וגינאה החדשה, מצר בס מפריד בין מרכז היבשת וטסמניה.
 לפני שנתחיל להכיר את הדברים המרתקים שהם חלק בלתי נפרד מאוסטרליה, נספר לכם שהיבשת היא היבשת הדלילה ביותר מבחינת מספר התושבים לקילומטר רבוע, וגם, כאמור, היבשת הקטנה ביותר בשטחה. יש המתבלבלים בין מדינת אוסטרליה והיבשת, מפני שהמדינה מכסה את מרבית שטחה של היבשת. אך שטחי המדינה משתרעים מחוץ לשטחי היבשת, וחלקים מן היבשת אינם כלולים בשטחי המדינה.
 כך או כך, משעמם לא יהיה לנו פה...

בבית אוניברסיטת

אנטי-דעיני

מאמץ ודחיקה

- שטח יבשת אוסטרליה הוא 8,560,000 קילומטר-רבוע. כן כן, מישהו מדד את זה...
 - אכלוסיתה של אוסטרליה מערכת פיום ב-38 מיליון בני אדם.
 - השם "אוסטרליה" נתן לאי הגדול לראשונה לפני כשלוש מאות שנה, מתוך הכנוי "הארץ הדרומית הבלתי ידועה".
 - ישנו פיום קהלות יהודיות בערים מלבורן, סידני, קנברה, אדלייד, פרת, בריזביין והוברט. הקהלה מונה כ-120,000 יהודים.
 - כ-83% מהיונקים, 89% מהזוחלים, 90% מהדגים ומהחרקים ו-93% מהדו-חיים שחיים ביבשת הם יחודיים לאוסטרליה בלבד!

היסטורי אורי

כמו כל מקום בעולם, אוסטרליה לא נולדה אֶתמול. הגדרת שטחי היבשת השתנו רבות במהלך העשורים האחרונים. בעבר היה מקבל לקרא בשם "אוסטרליה" לכל שטחי היבשת, כולל שטחי ניו זילנד, אף שניו זילנד מבחינה גאולוגית נמצאת ביבשת אחרת.

פיום מקבלת ההגדרה "אוסטרליה" עבור שטחי היבשת בלבד, ואלו הכנוי לאזור כלו הוא "מגאנסיה", שמשמעותו בלטינית: האיים הגדולים. "אוקיניה" היא כנויים של כל שטחי היבשה שבאוקינוס השקט, כולל ניו זילנד, שטחי יבשת אוסטרליה ואיים שונים.

מדינת אוסטרליה הוקמה בתור "מושבת ענשין" - בית פלא גדול לאסירים בריטיים. האוסטרלים לא כל כך גאים בשרשים של ההורים שלהם...

חגיגת הזואולוגיה

שמעתם על המשג "בעלי חיים אנדמיים"?

בעלי חיים אנדמיים אלו בעלי חיים הנמצאים רק באזור מסוים בכדור הארץ. אוסטרליה היא מהמציאות בבעלי חיים כאלו! בדידותו של האי ורחוקו משאר היבשות שמרו עליו בעלי חיים מיוחדים ויחודיים.

יש משפחות שלמות שנמצאות רק ביבשת אוסטרליה! כאלו הם חיות הפיס ויונקי הביב. יש גם בעלי חיים מסכנים ומפחידים שנמצאים רק באוסטרליה: עכבישים ארסיים אימתניים, נחשי חנק ענקיים, "שדים טסמניים", ועוד...

בהמשך הספר נספר לכם על כמה בולטים מהם, ובראשם פמוכן הקנגורו, שהוא הסמל הלאומי של אוסטרליה.

יש עוד שני משגים שפדאי להפיר כבר עכשו:

הראשון - פאונה. פאונה מגדירה אכלוסיה של בעלי חיים שנמצאת במקום מסוים בזמן מסוים. הפאונה של אוסטרליה היא מהיחודיות בעולם: כ-83% מהיונקים, 89% מהזוחלים, 90% מהדגים ומהחרקים ו-93% מהדו-חיים שחיים ביבשת הם אנדמיים לאוסטרליה!

השני - פלורה. ואת זה אשאיר לחגיגת להסביר, מיד אחר...

אז מה מביאים לטיול באוסטרליה? סודר? מעיל? אולי מזגן ניד?... האקלים האוסטרלי הוא ממש אטרקציה למטיילים ומהגרים חדשים, בעקר למגיעים מצפון אירופה, זאת מכיון שמזג האוויר אינו קיצוני בדרך כלל.

העונות הפוכות מהעונות בארץ, כאשר תמוז-אב הם חודשי החורף וכסלו-טבת הם חודשי הקיץ.

ברב חלקי המדינה הטמפרטורות דומות לישראל כאשר בצפון המדינה הם כל ימות השנה ובדרומה קר מהרגיל.

אוסטרליה מצטיינת גם בפלורה שלה. מה זה פלורה? זה כמו הפאונה שבבעלי החיים, אבל בצמחים. זאת אומרת: כל הצמחים שנמצאים במקום מסוים ובזמן מסוים. בהמשך הספר אספר לכם על כמה עצים וצמחים היחודיים לאוסטרליה, ומסיעים גם לאקלים שלה!

שולפית האקליפס

פֶּבֶט יְהוּדִי עִם סֶבֶתָא

בְּמִשְׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת הֵיְתָה אוֹסְטְרָלְיָה יַעַד מְעַדְף לְהִגְרָה יְהוּדִית, גַּם בְּגִלְל הַבְּרִיחָה מִהָאֲנְטִישְׁמִיּוֹת מִמְּנֶה סָבְלוּ בְּאִירוּפָּה, וְגַם מִסָּבָה פְּלִכִית שֶׁהַחֲלָה עִם "הַבְּהֵלָה לְזֶהָב" (עַרְךְ בְּהַמְשֵׁךְ הַסֶּפֶר) שֶׁהַחֲלָה לְפָנָי כְּמֵאֲתִים שָׁנָה וְתַרְמָה רַבּוֹת לְכִלְפֶּלֶת הַמְּדִינָה שְׂרָק צְמָחָה מֵאֵז.

בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים הֶגְרוּ לְאוֹסְטְרָלְיָה יְהוּדִים מִמְּזֶרֶח אִירוּפָּה, וְכֵן מִבְּרִיטַנְיָה וְאִירְלַנְד שְׁמֵהוּ יֵצְאוּ בְּאִפְן פְּלִי גְלִי הִגְרָה גְּדוֹלִים לְאוֹסְטְרָלְיָה, וּבִינֵיהֶם גַּם יְהוּדִים. לְפָנָי הַשּׁוֹאָה, בְּמַהֲלָכָה וּלְאַחֲרֶיהָ הֶגְרוּ יְהוּדִים רַבִּים מֵאִירוּפָּה לְאוֹסְטְרָלְיָה, וְכִיּוֹם אֵלוּ מֵהַיּוֹם כ־50 אַחוּזִים מִבְּנֵי הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית בְּאוֹסְטְרָלְיָה. בְּשָׁנוֹת הַמָּמִים הֶגְרוּ לְאוֹסְטְרָלְיָה רַבִּים מִיְהוּדֵי דְרוֹם אֶפְרָיקָה שֶׁחֲשָׁשׁוּ מִפְּנֵי הַתְּעַרְעָרוֹת הַמְּשֻׁטָר בְּמְדִינָתָם בְּאוֹתָה תְּקוּפָה.

הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית בְּאוֹסְטְרָלְיָה הִיא הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית הַגְּדוֹלָה בְּיִתְרָה בְּאִזְוֵרִי אוֹקְיָנִיָּה, וְהַשְּׁלִישִׁית בְּגִדְלָה בְּאֶסְיָה (אֶחָרֵי יִשְׂרָאֵל וְרוֹסְיָה). הַקְּהֵלָה מִתְּנַהֲלָת כְּמַעַט לְגַמְרֵי פְּקַהֲלָה אַחַת עִם הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית בְּנִיּוֹ זִילְנַד בְּגִלְל הַקְּרָבָה הַגְּאוֹגְרָפִית.

בּוֹסֵר הַשָּׂפֵל עִם סָבָא

בְּהִלְכָה דְנִים לְגַבֵּי בְּשֵׁר הַמֵּיבָא מְאוֹסְטְרָלְיָה לְאַפְרִיקָה וְהַקָּפָא מִיָּד לְאַחַר הַשְּׁחִיטָה, הָאֵם הוּא מְתֵר בְּאַכִילָה לְמֵרוֹת שְׁעָבְרוּ יוֹתֵר מְשִׁלוּשָׁה יָמִים לְאַחַר הַשְּׁחִיטָה וְעַדִּין לֹא נִמְלַח הַבְּשֵׁר. לֹא מְדַבֵּר עַל בְּשֵׁר אָמוֹ (עֵרֶךְ בְּהַמְשָׁךְ הַסֵּפֶר) שְׁנֹאֲכַל עַל יְדֵי הַמְקוֹמוּיִים, אֲלֵא עַל בְּשֵׁר בְּקָר כֶּשֶׁר, אֲךָ לֹא הֵיְתָה אֶפְשָׁרוֹת לְמִלַּח אוֹתוֹ כִּהְגֹן בַּמְקוֹם הַשְּׁחִיטָה...

שְׂאֵלָה הַלְכָתִית נוֹסֶפֶת שְׁעוֹרָרָה אוֹסְטְרָלְיָה הִיא לְגַבֵּי זְמַנֵּי קִבְלַת הַשְּׁבֵת בָּהּ, הָאֵם הֵם לְפָנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹ אַחֲרֵי אֶרְצוֹת הַבְּרִית. הַשְּׂאֵלָה הַתְּעוֹרָרָה רַק לְפָנֵי כְּמֵאֲתִים שָׁנָה, כְּשֶׁהִגִּיעוּ הַיְהוּדִים הָרֵאשׁוֹנִים לְמְקוֹם יָחַד עִם הַתּוֹשְׁבִים הָרֵאשׁוֹנִים מֵאִירוֹפָה.

שְׂאֵלָה נוֹסֶפֶת הִיא לְגַבֵּי הַזְכָּרַת הַגְּשָׁמִים, הָאֵם הִיא לְפִי הַזְמַן בּוֹ זְקוּקִים תּוֹשְׁבֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגֶשֶׁם, אוֹ לְפִי הַמְקוֹם עֲצָמוֹ - שְׁעוֹנוֹת הַקִּיץ וְהַחֶרֶף בּוֹ הַפּוֹכוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

שׁוֹקֵי הַתְּכֵי פְסִים:

סְקוֹרְנָתִים!

